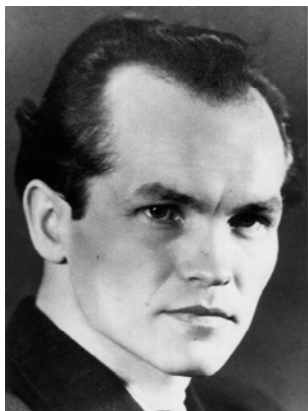

100 éve született Majthényi Károly szobrász

Edelényben született 1914. augusztus 7-én. Édesapja, Majthényi József római katolikus kántortanító volt Edelényben 1906-tól 1923-ig. Édesanyja Brát Katalin, a műcsonyi bányatulajdonos legidősebb lánya. A sokgyermekes nagy család a jobb megélhetés, a gyermekek taníttatása érdekében Miskolcra, Újgyőrbe költözött. Az édesapa bányatulajdonos sógorai, Mánik Lajos és Mánik Sándor révén a „Jókoma-udvar” – a lyukóbányai munkás kolónia – felügyelője lett.

Károly kora gyermekéveit Edelényben töltötte. Iskolába Újgyőrben kezdett járni, majd Miskolcon folytatta tanulmányait. A római katolikus tanítóképzőt Egerben végezte el 1936-ban, ahol felfigyeltek a tehetségesen festő ifjúra. A tehetős nagybácsik támogatásával indult a fővárosba. A Budapesti Képzőművészeti Főiskolán Sidló Ferenc növendékeként szobrászatot tanult 1945-46-ban, s szerzett diplomát. 1948-ban megnősült, felesége Horváth Klára. Rövidesen megszületett Klára lányuk.

Az 50-es évek elején tanított, s szakfelügyelő volt Sárváron, majd Szombathelyen. 1960-ig a művésztelepek szervezője volt, jelentős szerepet vállalt a miskolci, a sárospataki és a tokaji művésztelepek szervezésében is. Majd a szombathelyi Tanárképző Főiskolán rajzot tanított nyugdíjazásáig, 1974-ig. Nyugdíjba vonulása után következtek az aktív, termékeny művészi pálya legérettebb évei 1990-ben bekövetkezett haláláig.

Az életút röviden ennyi lenne, ha Majthényi Károly nem lett volna „beoltott” és alkotó ember. Évtizedeken át mindig ott volt Vas megyében, ahol a szellemi életben történt valami. Kutatókra vár, hogy összegyűjtsék, mit és mennyit dolgozott Vas megye kulturális életéért.

Petőfi Sándor (Sárvár, 1948)

Két jelentős tevékenységéről feltétlenül szólni kell. A Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola irodalmi és tudományos ifjúsági lapjának, a „Jelentkezünk”-nek alapítója, szervezője és első szerkesztője volt, megjelenési lehetőséget adva számos fiatal tehetségnek. A lap máig él, létezik.

Majthényi Károly hozta létre és vezette 1953-tól 1990-ig a zsennyei alkotóházat, megannyi művész ihlető helyét. Számos művész élt és dolgozott Zsennyén az elmúlt évtizedekben. Kiváló festők, szobrászok, grafikusok, zenészek és költők, iparművészek és formatervezők, kiknek Zsennyén megadatott az ihletett nyugalom, a szellemi épülés és az alkotás gyönyörűsége. A szervezésben nem ismert korlátokat. Lehetővé tette, hogy a formatervezők Zsennyén nemzetközi tanácskozásokat tartsanak.

A kastély így túlnőtt az országhatárokon, érkeztek résztvevők Angliától a távoli Grúziáig. Közös otthonot teremtett mindazoknak, kik őrizték a humánomot. Majthényi Károly életének értelmét jelen-

tette Zsenyie. 1991 ősztől emléktábla őrzi a kastély falán Majthényi Károly emlékét.

A szobrászművész művei sem önmagukért születtek. A magyarság és az emberiség történelmi sorsfordulói, történelemformáló személyiségei foglalkoztatták szobrai létrehozásakor. *„Mint szobrászt nem a forma részletei, részleteinek szépségei érdekelték elsősorban, hanem a nagy kifejező tömörszerűség”* – írja róla Horváth János, a művész társ.

Munkássága nem volt mentes ellentmondásoktól sem, de elemzői szerint jelentős szobrokat – túljutva a sematizmus átkán –, maradandót alkotott.

Az egyéni kiállítások sora, több közös tárlat Geszler Mária keramikusművésszel, Horváth János festőművésszel és néhány nemzetközi bemutatkozás fémjelzi művészi útját. Fontosabb kiállítási szereplései: Szombathelyen, Celldömölkön, Szentgotthárdon, Kőszegen, Zalaegerszegen, Budapesten, Tatán, Sárváron, Székesfehérváron, Győrben, Pécsen, Kaposváron, illetve külföldön: Muraszombatban, Mariborban, Krakóban, Kismartonban voltak. Halála után többször szerepeltek munkái Lékán. Több megyei képzőművészeti pályázaton nyert díjat és Ausztriában a Pannonia Biennálén. Köztéri szobrai állnak Szombathelyen, Sárváron, Zalaegerszegen és Szegeden.

A művész így vallott önmagáról, munkájáról: *„A leglényegesebb, hogy az embert elindították a történelem, az irodalom, a társadalom megismerésére, és ezt én, mint szobrász próbálom munkáimban képességeimhez mértén szolgálni. Egy-egy téma hosszú időn át él bennem. Vázlatokban, rajzokban, agyagban, gipszben formálódik a kezem alatt. Felrakom, attól kezdve éjjel-nappal velem van. Mint a terhes asszony a magzatját, úgy hordom ki én is a műveimet. Mert az alkotás nemcsak öröm, hanem szenvedés is. A nyugtalanság érzése kísért, mert úgy szeretném visszaadni a világot, amilyennek érzem, látom, hogy a benne lévő igazságokat azok is felfedezzék, akiket tanítani akarok.”*

Egyik legfőbb alkotása, az Ünnepi menet Ízisz tiszteletére emberléptékű figuráival az Ízisz szentély bejáratánál látható Szombathelyen. A romok közé megjelenítette a testet öltött ünnepet. Artner Tivadar így ír e műve kapcsán: *„Majthényi Károly művészetének két*

uralkodó szólama a férfias líra és a tartózkodó heroizmus, melyek legjobb munkáiban harmonikusan ellenpontoszák kompozícióit. Mint pl. az ókori Savariát jelképező mesterművében. Az Ízisz-menet asszonyainak tartása méltóságos, ünnepi komolyságukat azonban feloldják a lágyan ívelődő körvonalak. Arcuk kifejezése szuggesztív, szűkszavú gesztusaik jelentőségteljesek, akár az attributumok alkalmazása, kiváltképpen a szoborcsoport izzó fókuszává növekvő, finom vonalú lantmotivumé.

A mérnöki szilárdságú szerkezet szigorúságát elrejtí a felületek érzékletes mintázása ... Időben és szellemében távoli világot idéz ez a mű, mégis minden ízében mai.”

Ünnepi menet Ízisz tiszteletére (Szombathely, 1980)

A realista hagyományok vállalásával születtek legjobb alkotásai, – állapították meg róla korábbi kiállításai kapcsán. Valamennyi jelentősebb műve azonos fogantatású, egyéni sorsról, egyéni jellemről vallanak: *„Csokonai szikár alakjában a diákos szellem, Giordano Bruno a vállalás, a feszülő macacsság bronzba öntött szobra. Béri Balogh arcáról, fejtartásából is egyedi karakter formálódik ki. Majthényi Károly jó érzékkel, a történelem és az emberi lélek ismeretével mutatta meg őket a mának.”* olvashatjuk az egyik tárlatismertetőben.

Meg kell említeni állatfiguráit, amelyekre viszont elsősorban a játékoság jellemző: *„a mesék emberszabású állatait idézik”* – írták róluk. E témái közül kiemelkedik a *Kisbika* illetve a *Kiskakas*.

A Móra Ferenc-i világgal rokon hangulatú a *Kubikos* és az *Apa és fia* c. kisplasztikája.

Hadd idézzem újra Artner Tivadar sorait, melyek markáns összefoglalása Majthényi Károly művész-életének. *„Korunkból nőtt, korunkhoz és a jövőnek szóló művészet a Majthényi Károlyé, vagyis modern. Ihletője a valóság mélyen humánus mondanivalója. Közöségi, tehát közérthetőségre törekszik, s ábrázolásmódja ennek megfelelően realista. Amihez ma, a sokszor túl könnyed kísérletek divatjának korában szilárd meggyőződés s nem kevés szellemi bátorság kell. A modern formálás immár klasszikus vívmányaival gazdag életműve jogán alkotónk nyugodtan vállalhatja ezt az ábrázolásmódot, tudván, hogy a plasztika hagyományos eszközeivel alkotni korszerűt: ez a legnehezebb, de biztosan maradandóságot ígérő út.”*

Maga a művész így vallott munkájáról:

„A művészi elképzelést sosem lehet tökéletesen megvalósítani, de el lehet érni, hogy az a gondolatosság, amit belesűrítünk, újabb és emberibb gondolatokra indítsen.”

Majthényi Károly tevékeny, gazdag élete 1990. november 26-án lezárult. Letette a vésőt, a mintázófát. Terhektől hajlott teste a kis zalai temetőben, Tüskeszentpéteren, a felesége mellett pihen.

Élete végéig dolgozott, kötelességtudata példaadó, érdeklődése kora előrehaladtával sem csökkent. Puritán módon élt, vagyont nem gyűjtött. Meghalt, de művei fennmaradnak. Hiszem, hogy nevét nemcsak a művei, a kövek, a bronzok őrzik, őrzi az emlékezés is.

Körtánc (Szombathely, 1986)

(Forrás: Laki-Lukács László megnyitóbeszéde az 1999-ben Edelényben és Miskolcon, Majthényi Károly szobraiból rendezett kiállítás alkalmával.)

Andruskó Károly linómetszete